

М. Меленко

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXXI. № 19-20 (жовтень) 2024

ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2024

ГОЛОСУЙТЕ!

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

ПАЛАТА ДЕПУТАТІВ

Рухаймося далі разом!

СУР

МАРІЯ САБО-КОНДРЕА, ІРИНА ЛЮБА ТОВБАТ, МИКОЛА-МИРОСЛАВ ПЕТРЕЦЬКИЙ, ІЛІЯ САЧУК, ВАСИЛЬ ПАСЕНЧУК, ЛУЧІКА ГЕРМАН

**ЗА МАЙБУТНЄ, В ЯКОМУ ГОЛОС
КОЖНОГО ПОЧУТИЙ**

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ. 10 СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ

1. СУР захищає і розвиває велику і прекрасну українську родину в Румунії. Українська спільнота в Румунії має політичний потенціал, що зростає в геометричній прогресії, який тільки Союз українців Румунії може, вміє і прагне розвивати. СУР розробляє згуртовану політику, щоб зберегти в довгостроковій перспективі єдність спільноти, яка, на жаль, має багато ворогів, як внутрішніх, так і зовнішніх. Українська спільнота в Румунії – це велика і прекрасна родина. Ми захищаємо і посилюємо цю родину, незважаючи на зусилля тих, хто хоче, щоб вона була меншою, слабшою і більш розділеною/поділеною. Ми маємо всі необхідні інструменти та ресурси для її захисту. Маємо інструменти та ресурси, щоб захистити силу і красу великої української родини в Румунії.

2. Ми не зупиняємося на ідеалі успадкування та увічнення краси цієї родини. Ми хочемо збільшити її шанси на успіх. Ми щодня працюємо над тим, щоб значно і переконливо підвищити ефективність української спільноти в Румунії, її шанси бути креативною, інноваційною, видовищною. Ми робимо нашу спільноту креативною, натхненною, сучасною, зі зростаючими можливостями та здібностями досягати кращі результати, існувати та виражати себе у світі.

(див. на 6 стор.)

1. Насичена та відповідальна парламентська діяльність, зосереджена на пріоритетах української спільноти в Румунії. Конкретні цифри: 119 виступів, з яких 66 політичних заяв; 138 запитів та звернень; 32 ініційовані законопроекти, з яких 7 прийнятих законів. Ми з великою моральною відповідальністю відстоювали інтереси української спільноти у румунському парламенті і, в ролі представника цієї спільноти, були активною частиною політичного життя, відповідальною складовою механізму прийняття рішень на національному рівні, фасилітатором проєктів для наших місцевих громад.

ПРІОРИТЕТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕДСТАВНИКА СУР У ПАЛАТІ ДЕПУТАТІВ У ПЕРІОД 2020-2024 рр.

національних меншин, так і в Комітеті з питань культури, мистецтва та ЗМІ (заступник голови), а також у 4 групах дружби з парламентами інших країн (Парламентська група дружби з Канадою, як секретар, Парламентська група дружби з Україною, Парламентська група дружби зі Швейцарією та Парламентська група дружби з

(див. на 7 стор.)

2. Відповідальне представництво спільноти на національних та міжнародних діалогових майданчиках. Представник СУР відстоював інтереси спільноти в Парламенті Румунії як у Фракції

Участь у II-му Міжнародному форумі «Івано-Франківська область – надійний партнер»

20 вересня голова СУР, депутат Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у II-му Міжнародному форумі «Івано-Франківська область – надійний партнер», організованому Івано-Франківською обласною військовою адміністрацією. У своєму виступі з цієї нагоди він привітав чудову співпрацю з місцевою владою Івано-Франківської області, зокрема з Івано-Франківською обласною військовою адміністрацією.

Нижче наводимо основні ідеї з виступу Миколи-Мирослава Петрецького на цьому форумі.

«Я вже вдруге беру участь у Міжнародному форумі, організованому в Івано-Франківську, і присутність Союзу українців Румунії є набагато чисельнішою, набагато продуктивнішою. Ми приїхали до Івано-Франківська великою командою з 5 повітів Румунії – представники СУР в органах місцевого самоврядування, мери, члени місцевих рад, експерти з складання та реалізації проєктів із залученням коштів з європейських фондів, бізнесмени.

Члени делегації висловили готовність бути корисними нашим партнерам з України, адже можемо використовувати для

цього численні інструменти фінансування – європейські фонди, єврорегіони, національні фонди та ініціативи тощо.

Союз українців Румунії має добре підготовлених експертів у сфері проєктів, що фінансуються з фондів ЄС. Ми також можемо підтримати підготовку, кваліфікацію та підвищення кваліфікації українських експертів у Румунії. Ми також можемо допомогти професійним досвідом наших представників у місцевому публічному управлінні, часто організовуємо сесії та зустрічі з метою зміцнення їхньої спроможності брати участь в адміністративному житті наших громад.

Я наголосив, що українська спільнота в Румунії має високоякісні бізнес-моделі, ділових людей, які добре позиціонують себе в конкурентному бізнес-середовищі Румунії. Однією з цілей нашої присутності на форумі є покращення обміну досвідом між бізнесменами з Івано-Франківської області та румунськими бізнесменами.

Враховуючи чудові стосунки, які Союз українців Румунії має з місцевою публічною адміністрацією, ми можемо презентувати та просувати в Румунії економічний потенціал Івано-Франківської області, а влада Івано-Франківщини може презентувати та просувати на місцевому рівні економічний потенціал повітів Румунії.

Я також зазначив, що ми посилено використовуємо можливість бути присутніми в Івано-Франківську для розвитку нинішніх чудових відносин між нашими місцевими адміністраціями, між бізнес-спільнотами Івано-Франківщини та сусідніх повітів Румунії, між членами української спільноти в Румунії та її партнерами в Івано-Франківщині.

У цьому сенсі безумовним пріоритетом будуть можливості, які пропонує Операційна програма Румунія – Україна 2021-2027 / Interreg NEXT Румунія-Україна. Багато проєктних ідей стали результатом ефектив-

них дискусій, які відбулися під час зустрічі, організованої СУР в повіті Констанца, присвяченій транскордонному співробітництву.

Ми створюватимемо багато подібних можливостей у найближчий період, щоб ще більше посилити нашу здатність будувати якісні та взаємовигідні проєкти. Будуймо якісні проєкти шляхом зміцнення нашого діалогу, співпраці та взаємної довіри.

Я висловив переконання, що величезна всебічна підтримка, надана Румунією Україні у період війни, з лютого 2022 року, зокрема у військово-технічній, політичній, економічній, енергетичній, соціальній, гуманітарній сферах, створила передумови для прискореного перезапуску відносин між Румунією та Україною, між румунським та українським народами.

Ми маємо багато можливостей, а Івано-Франківська область може стати опорою цих амбітних двосторонніх відносин стратегічного рівня. СУР працює над створенням і зміцненням цих стратегічних відносин і завжди буде підтримувати своїх партнерів.

Варто підкреслити, що румунська делегація складалася з понад 40 осіб: представників органів місцевого самоврядуван-

ня з повітів та населених пунктів, де проживають українці, в тому числі префекта повіту Сату-Маре Іоана Тібіла, мерів, членів місцевих рад, експертів, бізнесменів та представників керівництва філій та організацій СУР. Я дякую всім їм за активність та участь і переконаний, що разом нам вдасться максимально використати усі можливості транскордонної співпраці.»

ГОЛОВА СУР ВЗЯВ УЧАСТЬ У ВІДКРИТТІ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ В СІГЕТУ-МАРМАЦІЇ

На запрошення директорки Лукреції Семенюк, голова СУР, депутат Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у церемонії відкриття нового навчального року у Педагогічному лиціі імені Тараса Шевченка в місті Сігету-Мармації.

У своїй промові він наголосив на важливості освіти для збереження української мови, культури та традицій, особливо в цьому лиціі, який є найважливішим україномовним навчальним закладом Румунії. Педагогічний лиціі імені Тараса Шевченка приваблює українських учнів не лише з Марамороського повіту, але й з інших регіонів країни, де проживає українська спільнота, а також з України.

Микола-Мирослав Петрецький висловив переконання, що зміни на краще, які відбулися в останні роки, в тому числі врегулювання правового становища лицію, а також вже здійснені або заплановані інвестиції, сприятимуть підвищенню якості освіти. Це також стане можливим завдяки зміцненню плідної співпраці між лицієм ім. Тараса Шевченка та Союзом українців Румунії.

Він ще раз наголосив, що освіта є однією з головних цілей СУР, а дії Союзу постійно підтримують україномовну освіту, включаючи проведення літніх таборів для українських дітей, національні наради вчителів української рідної мови, курси підвищення кваліфікації для вчителів, національні конкурси для учнів та численні проєкти, спрямовані на підтримку якісної освіти.

Насамкінець, він привітав нову директорку лицію та запевнив її в безумовній підтримці Союзу українців Румунії. Голова СУР побажав учням успіхів у новому навчальному році.

3 жовтня, представники Союзу українців Румунії на чолі з головою СУР, депутатом Миколою-Мирославом Петрецьким взяли участь у зустрічі з Послом Сполучених Штатів Америки в Румунії пані Кетлін А. Кавалек та Послом України в Румунії Ігорем Прокопчуком, які відвідали Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка в місті Сігету-Мармаціей.

У зустрічі також взяли участь мер міста Сігету-Мармаціей Васіле Молдован, генеральний шкільний інспектор Марамороського ПШІ Міхай Космін Поп, заступник генерального шкільного інспектора Філіп-Дан Андрей, директорка українського ліцею Лукреція Семенюк, шкільні інспектори української меншини у Марамороському, Сучавському, Тіміському та Ботошанському повітах, а також вчителі.

Микола-Мирослав Петрецький розповів, що Союз українців Румунії є єдиною організацією, яка реально від-

стоює інтереси української спільноти в Румунії, яка представлена у Парламенті Румунії та має численні філії і місцеві організації в усіх повітах і населених пунктах, де компактно проживають українці. Завдяки своїй діяльності та проєктам у всіх сферах, СУР сьогодні є зразком ефективної роботи для ін-

Зустріч з послами США та України в українському ліцеї в Сігеті

ших організацій громадян, що належать до національних меншин Румунії, – сказав він.

Голова СУР підкреслив, що освіта рідною мовою є пріоритетом для будь-якої спільноти, яка прагне кращого майбутнього, а СУР підтримує українську освіту, оснащуючи школи, стимулюючи успішність учнів, полегшуючи доступ до середньої та вищої освіти для молоді з неблагополучних сімей тощо. Також СУР був і залишається поруч з директорами та вчителями в їхній благородній місії виховання нових поколінь, збереження, розвитку та утвердження мовно-культурної ідентичності шляхом популяризації укра-

їнської мови, – зазначив Микола-Мирослав Петрецький.

Він також розповів про участь СУР у підтримці українських переселенців від початку повномасштабного російського вторгнення в Україну. СУР також сприяє інтеграції біженців у румунське суспільство, залучаючи їх до діяльності своїх філій та місцевих організацій, – навівши як приклад відкриття приміщення СУР у Констанці, де проживає друга за чисельністю громада українських біженців після Бухареста.

Микола-Мирослав Петрецький також підкреслив, що СУР надає особливого значення зміцненню економічних зв'язків між Румунією та Україною, нагадавши про нещодавню поїздку чисельної делегації до Івано-Франківська для участі у другому Міжнародному форумі «Івано-

Франківська область – надійний партнер».

Одне з наших бажань – підтримувати і розвивати нинішні відносини між місцевими адміністраціями, між діловими колами українських областей та сусідніх повітів Румунії, між членами української громади в Румунії та її партнерами в Івано-Франківській області та інших регіонах України і Республіки Молдова, – наголосив голова Союзу українців Румунії.

Голова СУР Микола-Мирослав Петрецький оприлюднив привітання з нагоди початку нового навчального року у вищих навчальних закладах.

«Початок нового навчального року є хвилюючим моментом для кожного з вас, а також для всієї нашої спільноти. Як голова Союзу українців Румунії, я пишаюся амбіціями та рішучістю українських студентів, які вирішили здійснити свої мрії у великих університетських центрах Румунії. Кожен з вас є надихаючим прикладом наслідування для інших молодих людей в нашій спільноті, – написав голова СУР у своєму посланні у перший день нового навчального року у ВНЗ Румунії.

Представник українців у Палаті депутатів додав, що Союз українців Румунії завжди був поруч зі студентами, підтримуючи їх усіма можливими способами.

«Протягом багатьох років я брав активну участь у зміні законодавства, щоб полегшити вам доступ до пре-

Привітання голови СУР Миколи-Мирослава Петрецького з початком навчального року у ВНЗ

стижних університетів країни. Більше того, ми в Союзі подбали про те, щоб, з якими б викликами ви не зіткнулися, ви мали реальну підтримку, чи то йдеться про забезпечення житлом, покриття витрат на оренду або роботу в СУР, щоб ви могли зосередитися на тому, що дійсно є найважливішим – на навчанні», – зазначив Микола-Мирослав Петрецький.

«Кожен ваш успіх є досягненням для всіх нас, і я закликаю вас продовжувати вірити у власні сили, залишатися згуртованими та максимально використовувати можливості, які вам пропону – рються», – додав пан Петрецький.

«Вітаю вас за вашу рішучість та сміливість переслідувати свої мрії! Від себе особисто та від Союзу українців Румунії бажаю вам успішного та незабутнього навчального року. Ми пишаємося вами і запевняємо, що наша підтримка завжди буде безумовною», – сказав Микола-Мирослав Петрецький.

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ГРОМАДЯН

З діяльності депутата МИКОЛИ-МИРОСЛАВА ПЕТРЕЦЬКОГО

7 жовтня, депутат Микола-Мирослав Петрецький звернувся в Палаті депутатів із запитом до міністра транспорту Соріна Ґріндяну щодо нагальної проблеми, яка стосується усіх мешканців Мараморощини: ризик закриття залізничного маршруту Сальва – Вішеу-де-Жос – Сігету Мармаціей, єдиного прямого залізничного сполучення між Сігетом і Клужом.

Цей маршрут має надважливе значення для всіх, хто покладається на потяг, щоб дістатися до роботи, школи або подорожувати. На жаль, з наступного року він перебуває під загрозою закриття через технічні обмеження для поїздів, які наразі курсують цією лінією.

Нинішні поїзди на залізничному маршруті Сальва – Вішеу-де-Жос – Сігету Мармаціей використовують локомотиви DA, які є занадто важкими для деяких мостів на маршруті, що вважаються небезпечними. Але є рішення, такі як їх заміна на локомотиви типу AM Desiro або LDH, які є легшими і можуть їздити без проблем. Нещодавне випробування на цьому маршруті з рухомим складом AM Desiro показало, що немає ніяких технічних труднощів у підтримці залізниці в робочому стані.

Микола-Мирослав Петрецький привернув увагу міністра Ґріндяну на те, що на кону не тільки мобільність наших громадян, але й робочі місця працівників Румунської залізниці в цьому регіоні. Закриття цього маршруту безпосередньо вплине на життя сотень людей, які залежать від поїзда у своєму повсякденному житті.

Труднощі, з якими стикається сектор залізничної інфраструктури, є наслідком на-

копичених роками проблем, що проявляються у байдужості, недостатньому фінансуванні та обмеженому стратегічному баченні. Усі ці негативні аспекти мали значний негативний вплив на залізничний транспорт, що зрештою призвело до закриття кількох транспортних маршрутів, а мета депутата – уникнути повторення ситуації в цьому випадку.

Таким чином, представник українців у Палаті депутатів офіційно звернувся до міністра Соріна Ґріндяну з проханням дати чітку відповідь та вжити конкретних заходів для збереження цього важливого залізничного сполучення Сальва – Вішеу-де-Жос – Сігету Мармаціей. Залізничний транспорт повинен залишатися життєздатним варіантом для всіх мешканців Мараморощини.

* * *

Громадяни, які проживають в сільській місцевості стикаються з великими труднощами у поверненні гарантії на тару через відсутність функціонуючих пунктів збору. Ця ситуація, яка відлякує їх від системи переробки відходів і позбавляє реальної

можливості повернути свої гроші, стала темою депутатського запиту до міністра навколишнього середовища, водних ресурсів та лісів Мірчі Фекета.

З парламентської трибуни депутат Микола-Мирослав Петрецький наголосив на серйозних проблемах, з якими стикається система гарантійного повернення тари в сільській місцевості. Ситуація є несправедливою для сільських жителів, які сплачують гарантію при купівлі товару, без впевненості, що отримають її назад. Це також підтримує зусилля щодо захисту навколишнього середовища.

Принцип роботи цієї системи, заснований на сплаті гарантії постачальнику або продавцю, яка може бути відшкодована при поверненні тари, довів свою ефективність. За останні місяці щомісячний рівень переробки перевищив 50%, але відсутність належної інфраструктури продовжує залишатися значною проблемою в багатьох сільських громадах.

Хоча система збору тари є важливим кроком у вихованні громадян та захисті навколишнього середовища, вона часто не дає бажаних результатів через те, що магазини відмовляються приймати назад упаковку, а також від непрацюючих машин для переробки.

Микола-Мирослав Петрецький закликав міністра Фекета дати чітку офіційну відповідь і вжити конкретних заходів для вирішення цих проблем. Важливо, щоб усі громадяни, незалежно від того, де вони живуть, користувалися своїми правами, і щоб могли реально підтримувати сталий економічний розвиток.

«ПЕРШИЙ ШКІЛЬНИЙ РЮКЗАК», ІНІЦІЙОВАНИЙ СУРОМ, ПРОДОВЖИВСЯ І У 2024 РОЦІ

І цього року 566 дітей з Арадського, Ботошанського, Караш-Северінського, Марамороського, Сату-Марського, Сучавського, Тіміського і Тульчанського повітів отримали шкільні рюкзаки, повністю укомплектовані необхідним шкільним приладдям та матеріалами для шкільних занять.

Проект «Перший шкільний рюкзак» спрямований насамперед на підтримку родин, діти яких навчаються в школах з українською мовою викладання, надаючи їм необхідну допомогу в освітньому процесі. Ініціатива покликана забезпечити учням оптимальні умови для навчання та розвитку в ефективному освітньому середовищі.

До 84 роковин від дня народження МИХАЙЛА МИХАЙЛЮКА

**«Бо пам'ятайте, що на цій планеті,
Відколи сотворив її пан Бог,
Ще не було епохи для поетів,
Але були поети для епох!»**

Ліна Костенко

Михайло Михайлюк – поет, прозаїк, журналіст, літературний критик, видавець, перекладач, головний редактор часопису «Український вісник» – видатний представник української літератури в Румунії і не тільки, народився, виховався, працював, творив у часі появи, розвитку і зламу епохи тоталітарного режиму та переходу до епохи названої демократичним суспільним ладом у правовій державі.

Ось, принаймні, дві дороги двох епох, по яких крокував **Михайло Михайлюк** дитиною, юнаком, зрілою людиною і крокує нині по 84 «шосе», ностальгійно зиркаючи на синю блакить, по якій гребуть крилами ключі журавлів...

У певній мірі, оці дві дороги двох епох мостили йому і внутрішню, життєво-буттєву дорогу, але добрі родичі, добрі вчителі та професори, а головню начитане та пережите, допомогли вчасно обрати правильно власну дорогу, дорогу морального професійного обов'язку – писати про українців. Можна допустити, що в такому порядку виникає і розвивається літературний вияв **Михайла Михайлюка**. Почав писати оповідання і критичні статті ще з студентських років, в українському часописі «Новий вік». Досліджував оком об'єктивного зору літературні дороги побратимів по перу. Але сюрприз, деб'ютує в 1971 році поетичною збіркою «Інтермеццо», у бухарестському видавництві Критеріон. Професор Чернівецького Університету ім. Юрія Федьковича **Володимир Антофійчук**, автор монографії «**Михайло Михайлюк в українському просторі Румунії**», ґрунтовними аргументами підкреслює: **Цей прихід, без найменшого перебільшення, виявився етапним у розвитку української поезії в Румунії, якісно змінивши її тематичні, стильові й жанрові пошуки. Він спричинив появу цілої плеяди самобутніх українських поетів...**(стр. 53)

Не можна тут не пригадати і суттєво проникнути істину афоризму сучасного українського письменника **Мирослава Дочинця**: **Немає внутрішнього світу, щоб не впливав на зовнішній.**

Внутрішній світ Михайла Михайлюка, зі всіма йому притаманними дорогами, творився у болючих «пологах», спричинених політично-суспільними орієнтирами вищезазначених епох, включно в літературній творчості з однієї сторони, а з другої – драматичними пошуками пізнання істинного сенсу життя, пошуками створення власного погляду на життєво-буттєві дороги та намаганням сугерувати прагнення подібних пошуків своєму читачу різними літературними жанрами чи стилями.

І це йому вдалося, тому що отчий дім приготував правильно йому життєву дорогу, батько й матір були святині його первинного виховання, за що син вдячний їм довіку. Це відповідає четвертій Божій заповіді: **Шануй свого батька й матір, щоби тобі було добре і щоби ти довго прожив на землі.** Вважаємо, що після плідного вишколу **Михайло Михайлюк** наслідував постулат Сократа: **Кожна людина прагне бути**

З професором
Володимиром Антофійчуком

щасливою. Для цього їй потрібно пізнати дорогу і засоби до щастя. Істинна чеснота людини це пізнання цих доріг та засобів.

*

Перегортаю сторінки збірки Михайла Михайлюка «Дзвонар» (1999) і чомусь-то затримався зір на вірші «Розколоте небо». Думаю:

З другом
Євсебієм Фрасинюком

Ось цікава дорога!.. Читаю-перечитую і відчуваю як дух і душу охоплює емоція-тривога. Дороги життя не просто дороги, вони повні випробувань, перехресть, перепон, радощів, перемог, подолань, розлук тощо.

Мотив розлуки, як і мотив дороги, це один із поширених мотивів в українській народній та писаній літературі, і не тільки. Розлука з отчим домом, з рідним краєм, з однокласниками та

вчителями, з друзями чи знайомими залишає завжди незабутні ампренти у внутрішньому естві людини. Але розлука з коханою людиною, зокрема трагічним випадком, найчастіше змінює суттєво попередню обрану життєву дорогу.

Структурально, даний ліричний твір складають дві частини. Перша – це окреслення трагічного душевного стану ліричного Я, спричиненого неочікуваною розлукою з коханою. Це портрет нестерпного душевного болю: **В очах зомліло / Крижанився біль. / Від блискавок небо / Кололось навпіл. / Щеміло морозно / У суглобах вино. / В агонії серце – / На піках тополь. / Лихоманкою тік / В судорогах озноб...**

Рядом тропів – епітети, метафори, уособлення, інверсія, гіпербола – поет, у романтично-трагічній манері аугментації, залучує стихії природи до стану ліричного Я, в якому не тільки душа, але й всі чутливі складники тіла втратили нормальне функціонування, сягаючи крайнього напруження, яке призводить іноді до грані життя або смерті.

Художній засіб залучення стихії блискавки, що розколює навпіл небо, до власної драми ліричного героя, набирає ключового значення для другої частини цього поетичного тексту. Розколоте небо відкриває дорогу до самого Творця Всесвіту і дає можливість ліричному Я отримати відповідь на невисловлене запитання «Чому?» і ще більше – залучитись до виправлення недолі: **Я благов часу дзвін / І волав я тривогу: / «Розлуко, не смій! / Далечінь, відступи!**

Тільки граничний душевний біль може спричинити титанічну спробу зупинити чи змінити два основні виміри Всесвіту – час і простір. Поет, в іпостасі ліричного Я, не благає, а волає цього. І отримує непряму відповідь: **...Лиш на груди слова / Впали брилами тьми.**

Трагічна життєва пригода? Неспроможність людини вплинути на долю? Неспроможність поета віднайти слово правди? Скептичне ставлення творця-поета Правди і Порядку у людському всесвіті сотворенім Всевишнім Творцем?... І безліч подібних запитань, які породжують безліч відповідей.

Латинянин Помпей залишив духовному світу таку відповідь-сентенцію: Витримувати – значить отримати перемогу над долею!

Михайло Михайлюк своїм літературним доробком вселяє свої відповіді на більшість із них, бо інакше не увічнив би, в іншому ліричному творі, такий слушний висновок: **Не сумуй, що забрали / Птахи з собою / Літо у вирій, / Що гребуть крилами небо / Стигле у сині. / Може, воно так і треба...**

*

Вельмиповажний друже,

Дозволь і мені повіршувати, у честь твого ювілею, такими словами:

Йди роками крок за кроком,

Хоча для тебе вже нелегко

І не просто,

Але упертість позитивна

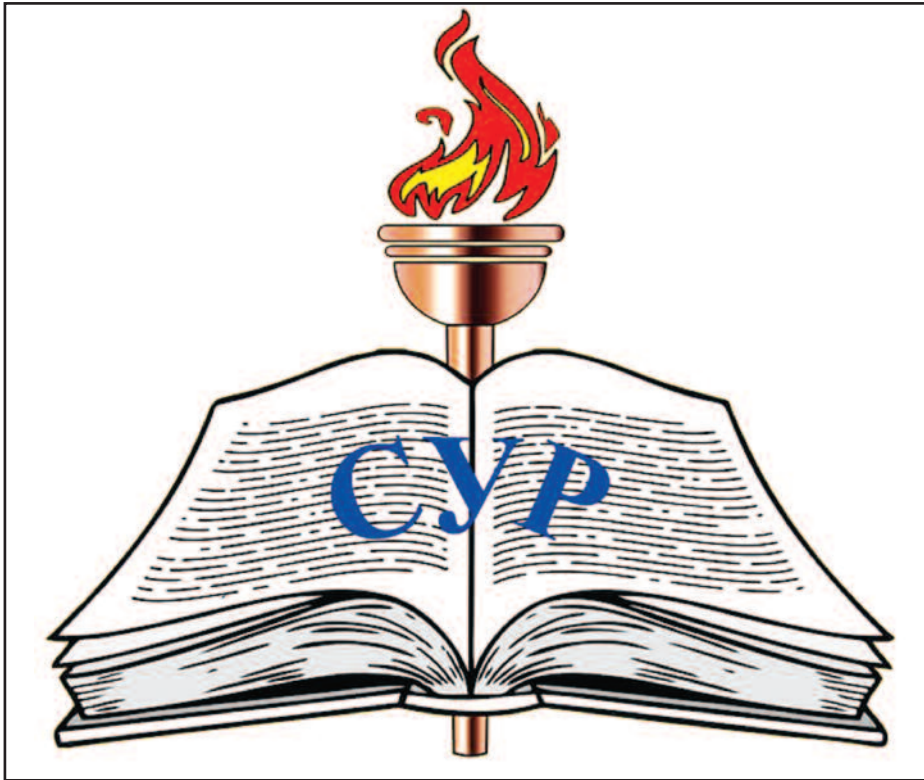
Пройти допоможе більш як дев'яносто!...

На многії, здравії, щасливії літа!

**З особливою пошаною,
Євсебій ФРАСИНЮК**

Фото автора

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ. 10 СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ

(Продовження із 1 стор.)

3. Наша сила походить від сили наших переконань. Ми маємо сильні переконання, принципи та цінності. Ми несемо в собі переконання наших предків, які пережили важкі часи страждань і випробувань. Ці переконання роблять нас сильнішими. Полум'я у нашому вогнищі лише загартовує нас. Ми збережемо все те, що маємо від наших батьків, дідів і прадідів: українську мову, український костюм, українську пісню, український танець, українські звичаї, українські традиції. Ми не розпорошимо їх, не забудемо їх, не відкинемо їх. Збереження нашої ідентичності є запорукою нашої єдності та ефективності. Це ключ до нашого майбутнього.

4. Наша ідентичність – європейська. Українці в Румунії, разом з румунською більшістю, є справжніми європейцями з точки зору географії, історії, культури, освіти, менталітету та вибору. Європа – це синтетична назва того, що нас виражає, Європа – це синтетична назва того, що нас об'єднує.

5. Ми відповідально будуюмо європейську мрію у себе вдома. Ми захищаємо, зберігаємо і розвиваємо нашу українську ідентичність в Румунії, але також захищаємо, зберігаємо і розвиваємо наш європейський профіль. Ми сумлінно будуюмо Європу в Румунії, разом з румунською більшістю. Наша спільна мрія - принести сюди справжню Європу, здійснити тут європейську мрію та користуватися її перевагами. Незабаром і наші брати та друзі в Україні також зможуть здійснювати свою європейську мрію, будуючи в Києві Європу, таку ж гарну і процвітаючу, як у Лісабоні, Парижі, Лондоні чи Бухаресті.

6. Нашими інструментами та ресурсами для захисту та просування української ідентичності в Румунії є дипломатія, відповідальність та діалог. Ненависть, агресія та варварство нам чужі. Ми постійно розвиваємо конструктивний діалог з усіма, хто хоче нас зрозуміти і підтримати. Всі, хто нас розуміє і підтримує, – наші друзі. Ті, поодинокі, хто (поки що) не розуміє і не підтримує нас, неодмінно стануть нашими друзями. Наша зброя - добра воля, відкритість, діалог, дипломатія, порядність.

7. Ми постійно підвищуємо рівень та якість життя українців у Румунії. Ми підвищуємо якість їхнього життя через масштабні інвестиції в інфраструктуру, через ідеї, що генерують інвестиційні проекти. Ми створили та розвинули в СУР потужну та креативну команду, яка знає, як писати проекти, які фінансуються з європейських фондів. Наші цікаві та креативні ідеї допоможуть створити якісні проекти та залучити європейські гроші, великі інвестиції в наші громади. Ідеї породжуватимуть проекти, проекти приноситьимуть інвестиції, а наші місцеві громади процвітатимуть.

8. Ми значною мірою покладемося на наші місцеві громади. Громада освячує місце, так само як і людина. Ми приносимо в ці громади інвестиції, ми приносимо європейські стандарти життя. Але любов до того, ким ми є, повагу до принципів, переконань і цінностей ми будуюмо разом. Ми постійно працюємо над збереженням і примноженням в наших громадах успадкованої від наших предків спадщини. Працьовитість, віра в Бога, довіра до школи та освіти, етика, мораль, чесність і здоровий глузд, саме на цих цінностях будується процвітаюча громада, а не лише на інфраструктурних проектах. Якість нашого життя значною мірою визначається силою наших переконань, нашою повагою до традицій, а також до правил спільноти. Ми дбаємо про свою душу і свій дух, щоб не дати їм загубитися в метушні світу, який більше не вірить у коріння, традиції, цінності та приклади для наслідування.

9. У цьому божевільному світі, готовому загубитися або легко продатися, ми, українська спільнота в Румунії, є міцним якорем. Тому що ми тримаємося наших переконань, нашого особливого способу життя. Тому що ми зобов'язані і маємо честь зберігати свою ідентичність. Ми не боягузи, ми не створюємо потрясінь, ми не пропагуємо ненависть, ми не створюємо розколів. Ми – якір стабільності, відповідальності та здорового глузду і довели це протягом усієї нашої історії. Ми – острів рівноваги у хиткому світі. Ми були і залишаємося якорем, стабільністю і рівновагою.

10. Ми маємо все більше друзів, партнерів та союзників. Ми є частиною національної мережі партнерств, до якої входять фундаментальні державні інституції, центральні та місцеві органи влади, стратегічні установи, професіонали, культи та неурядові організації. Ми постійно розвиваємо партнерські відносини з друзями та інституціями в Україні. Ми просуваємо наші моделі передового досвіду та ефективності в Україні та Республіці Молдова. Ми вже добре представлені у Світовому Конгресі Українців, де просуваємо румунську модель забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин, як еталон передового досвіду. Ми присутні всюди в Європі та в світі завдяки нашим друзям та партнерам. Їх якість та масштаб є підтвердженням правильності обраного нами шляху: відповідальності, дипломатії та діалогу. Коло друзів української спільноти постійно збільшується, ресурси спільноти постійно зростають. Ми переконливо примножуємо нашу спадщину, у всіх її формах.

ПРІОРИТЕТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕДСТАВНИКА СУР У ПАЛАТІ ДЕПУТАТІВ У ПЕРІОД 2020-2024 рр.

(Продовження із 1 стор.)

Естонською Республікою). У 2024 році представник СУР був обраний регіональним віце-президентом Світового Конгресу Українців, найпотужнішої міжнародної організації української діаспори. Таким чином, ми підвищили видимість української спільноти Румунії та розширили коло її друзів у Румунії, в Україні та в світі.

3. Безумовним пріоритетом СУР була політична боротьба за консолідацію ідентичності української спільноти в Румунії, збереження, розвиток і популяризація її цінностей та традицій, рідної української мови, українського народного вбрання, народних пісень, танців і специфічних звичаїв. Ми зберегли незмінною нашу ідентичність, яку нам передали наші прадіди, діди та батьки в тих місцях, де ми народилися.

4. Каталізатор та координатор національної підтримки української спільноти. Визначення, посилення, диверсифікація та реалізація пріоритетів з підтримки центральних та місцевих органів влади Румунії для утвердження ідентичності української спільноти в Румунії, доступу до освіти рідною мовою та визначення шляхів вирішення її потреб та проблем – були в центрі нашої уваги. Завдяки нашим зусиллям українська спільнота постійно перебуває на порядку денному роботи та дій центральних і місцевих органів влади, мобілізується та координується на постійній основі керівництвом СУР. Завдяки постійному конструктивному діалогу, наполегливості, дипломатії та відповідальності ми згуртували всіх друзів спільноти в Румунії, всі інституційні та громадські ресурси країни, щоб бути поруч з українською спільнотою, розуміти, знати, шанувати та любити її.

5. Розвиток місцевих українських громад. Ми принесли значні інвестиції в наші місцеві громади, на десятки і сотні мільйонів євро. Сформували стратегічні інвестиційні цілі, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів. Ми розробили проекти, що фінансуються ЄС для розвитку наших місцевих громад. Створили команди експертів з написання проектів, що фінансуються ЄС. Ми побудували міцні партнерські мережі з найважливішими установами Румунії та сусідніх країн для написання та реалізації інвестиційних проектів на благо наших громад. Створили міцні передумови для їхнього сталого розвитку. Ми постійно мобілізували ідеї, проекти, людей і ресурси для розвитку наших громад, розбудови інфраструктури, розвитку матеріальної та освітньої бази тощо. На основі цих проектів українські громади поступово стануть процвітаючими, заможними. Ми працювали і працюємо постійно, відповідально, творчо та з помітними і переконливими результатами, щоб підвищити рівень та якість життя українців Румунії.

6. Збільшення представництва української спільноти в органах місцевого самоврядування. На місцевих виборах 2024 року ми досягли збільшення приблизно на 25% нашого повітового та місцевого представництва. У 8 повітах (Арадському, Ботошанському, Марамуреському, Сату-Марському, Сучавському, Тіміському, Караш-Северінському та, вперше, Тульчанському) маємо рекордну кількість місцевих представників. Ми значно і переконливо підви-

щили ефективність роботи місцевих адміністрацій та наших місцевих обранців у цих органах. Від їхніх проектів, бачення та сили на місцевому рівні залежатимуть великі проекти спільноти. Ми неухильно збільшуємо представництво української спільноти в органах місцевого самоврядування і зробимо наших представників на місцях сильною командою експертів та посадовців, які принесуть якісні проекти та великі інвестиції у свої громади.

7. Посилення культурних, гуманітарних, освітніх обмінів з Україною: збільшення підтримки з боку українських органів влади та місцевих громад для задоволення освітніх та самобутніх потреб української спільноти в Румунії (надання книг та підручників, підготовка вчителів української мови, логістична та матеріальна

підтримка тощо). Ми привезли до наших громад українські книжки з України, необхідні педагогічні та матеріально-технічні засоби для викладання української мови, знайшли друзів та партнерів для реалізації наших великих проектів у сфері освіти.

8. Просування з високої трибуни Парламенту ініціатив, які зміцнюють європейське покликання Румунії та європейське покликання української спільноти в Румунії: ми просували високі стандарти ефективності в освіті, проекти для молоді, для прийдешніх поколінь, проекти та стандарти ефективності у місцевій адміністрації, зелені (екологічні) ініціативи. Європейські цінності, молодь, освіта та навколишнє середовище були нашими постійними цілями та пріоритетами. У нестабільному світі ми були якорем стабільності, балансуючим фактором, європейським якорем.

9. Сприяння та зміцнення двосторонніх відносин між Румунією та Україною на постійній основі: сприяння контактам між центральними та місцевими органами влади, діловими колами, місцевими представниками української спільноти та місцевими представниками української влади на рівні областей, районів та громад тощо. Ми були «приводним пасом» двосторонніх відносин між Румунією та Україною, мостом великих проектів у двосторонніх відносинах, елементом, який уможливив бажання сторін розбудовувати стратегічне партнерство. Разом з румунською спільнотою в Україні ми є гарантією та фундаментом стратегічного партнерства між Румунією та Україною, духовним мостом, по якому можна рухатися в обох напрямках.

10. Постійне посилення підтримки європейських устремлінь України та Республіки Молдова, а також підтримки українських переселенців, які знайшли прихисток у Румунії. Ми розробили і реалізували сотні проектів підтримки переселенців, були частиною більш широких національних зусиль, спрямованих на полегшення їхнього в'їзду і перебування в Румунії, спрощення і полегшення їхнього розміщення та інтеграції в румунське суспільство. Війна в Україні перевірила і зміцнила нашу здатність до згуртованих дій, а також нашу здатність підтримувати біженців. Ми також є частиною більш широких національних зусиль з надання багатовекторної підтримки Україні в цій війні і підтримки європейських та євроатлантичних прагнень України та Республіки Молдова.

МІСЦЕВІ ВИБОРИ. ЇХ ОБРАНО ВІД СУРУ

МАРАМОРОСЬКИЙ ПОВІТ

ПРИМАР
БРИНЗЯНИК ІВАН
економіст, 46 роки

Радник
ШТЕФАН МАРІЯ
викладач, 55 років

Радник
ПАСИНЧУК ВАСИЛЬ
викладач, 73 роки

Радник
РОМАН МАРІАН РАДУ
автомеханік, 54 роки

Ремети

Ремети

Вишня Рівна

Бистрий

Радник
ДУБОВИЧ ІВАН
сантехнік, 57 років

Радник
МАНЗЮК МИХАЙЛО
електромеханік, 41 років

Радник
ЛАУРУК МИХАЙЛО ІВАН
адміністратор, 58 років

Радник
ЃАВА ЛІВІУ
підприємець, 35 років

Радник
МОЧЕРНАК ОЛЕКСАНДР ЮРІЙ
університетський викладач, 28 років

Великий Бичків

Русково

Радник
ГРИНЮК ВАСИЛЬ
залізничник, 57 років

Радник
МАРІЧУК ПІНТЯ
пенсіонер, 69 років

Радник
БОДНАР ІВАН
заступник директора, 52 роки

Радник
КОРЖУК АННА
секретар, 25 років

Радник
МОЛОЗ МАРІЯ
викладачка, 56 років

(Продовження на 9 стор.)

МІСЦЕВІ ВИБОРИ. ЇХ ОБРАНО ВІД СУРУ

МАРАМОРОСЬКИЙ ПОВІТ

Поляни

Репедя

Радник
ОНЧА ІВАН
бджоляр, 56 років

Радник
Стуляник Сергій
адміністратор, 56 років

Радник
РЕКАЛО ІВАН
будівельник, 42 роки

Радник
МАНЯ БІЛІЧ КОТСТАНТИН
інженер лісового
господарства, 40 років

АРАДСЬКИЙ ПОВІТ

Тарнова

Радник
МИКОЛАЙЧУК ІВАН
адміністратор, 40 років

СУЧАВСЬКИЙ ПОВІТ

Балківці

Ульма

Серет

Ізвоареле
Сучевей

Радник
**ШОЙМАН ПЕТРО
ШТЕФАН**
викладач, 36 років

Радник
ЧОКАН МИКОЛА
адміністратор, 59 років

Радник
ГОРБАН ІВАН
кочегар, 52 роки

Радник
КІМЮК ДЖОРДЖІАНА
викладачка, 40 років

Радник
ЯНОШ ФЛОРИКА ЗІРКА
викладачка, 55 років

Радник
МЕХНО ВАСИЛЬ
підприємець,
58 років

Бродина

Бряза

Молдова Сулиця

Ватра Молдовіцей

Радник
ТОРАК ОЛЕНА
народний митець,
53 роки

Радник
МІСЮК БОГДАН
викладач, 32 років

Радник
КОРУЦ ВІКТОРІЦА
прибиральниця, 40 років

Радник
ФЕРКАЛ ФІЛАРЕТ
зоотехнік,
48 років

Радник
БУРСУК КОНСТАНТИНА
викладачка, 30 років

(Закінчення на 10 стор.)

МІСЦЕВІ ВИБОРИ. ЇХ ОБРАНО ВІД СУРУ

ТІМІСЬКИЙ ПОВІТ

Бирна

**Радник
ЛОНГА ІВАН**
пенсіонер, 69 років

Бетхаузен

**Радник
КОНДРЕЙ ВАСИЛЬ**
пенсіонер, 73 роки

Кричова

**Радник
ШАНДОР ВАСИЛЬ**
кантор /дяк/, 62 роки

Штюка

**Радник
ЛАВЕР СОРІН**
лісівник, 48 років

Гавождія

**Радник
РОСОКА ВАСИЛЬ**
санітар швидкої
допомоги, 48 років

Бара

**Радник
ДЕНІЛЕ ГЕОРГЕ**
зоотехнік, 55 років

**Віктор Влад
Деламаріна**

**Радник
КУБАШ МАРІАНА**
викладачка, 46 років

Огаба Лунге

**Радник
ЧІН ОЛЕКСАНДРА-
КОСМІНА**
продавиця, 34 роки

БОТОШАНСЬКИЙ ПОВІТ

Киндешти

**Радник
ЯВОРИНЧУК ДМИТРО**
водій, 59 років

**Радник
ГРИНЧУК ІВАН**
технік транспорту, 40 років

Тульчанський повіт

Крішан

**Радник
ҐЕРМАН ЛУЧІКА**
бібліотекар, 53 роки

КАРАШСЕВЕРІНСЬКИЙ ПОВІТ

Палтініш

**Радник
ШІЙКО ІВАН**
електротехнік, 53 років

Копашель

**Радник
ЧУПА ІЛЯНА**
пенсіонерка, 69 років

Саку

**Радник
ДЗІЦАК ВАСИЛЬ**
пенсіонер, 65 років

САТУМАРСЬКИЙ ПОВІТ

Мікула

**Радник
БУЧУТА ВАСИЛЬ**
економіст, 48 років

Теребешти

**Радник
БУМБАР ІВАН**
столяр, 53 роки

**Радник
МОТІКА
ВАСИЛИНА**
косметик, 56 роки

КОШТИ НА ОСНАЩЕННЯ ДИТЯЧОГО САДКА В СЕЛІ КОШТІЛЬ

Союз українців Румунії продовжує багаторічні програми інвестування, модернізації та розвитку матеріальної бази україномовних навчальних закладів, у тому числі оснащення дитячих садочків, особливо в сільській місцевості, всім необхідним для їх функціонування в найкращих умовах.

Нещодавно, оперативно реагуючи на прохання виховательки Люби Русняк, СУР придбав за власні кошти нові меблі, дитячі парти та багатосекційні шафи для роздягальень, а також шафи для зберігання дидактичних матеріалів, для дитячого садочка села Коштіль Марамороського повіту.

СУР ЗАБЕЗПЕЧУЄ ПРОЖИВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧНІВ/СТУДЕНТІВ У 2024-2025 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Союз українців Румунії завжди рішуче підтримував освіту, особливо серед української спільноти. У дусі послідовності своїх дій, СУР і цього року надасть допомогу учням та студентам, які навчаються або збираються навчатися в україномовних формах навчання, для вирішення, в першу чергу, проблеми оплати житла. Ця допомога призначена насамперед тим, хто змушений навчатися не за місцем проживання.

Таким чином, СУР забезпечує проживання у своїх приміщеннях для всіх учнів та студентів, які вивчають українську мову або навчаються українською мовою, а там, де ми не можемо забезпечити житло, запропонуємо його оплату та можливість працевлаштування в місцевих філіях СУР на період навчання. Щоб скористатися цією підтримкою, батьки або учні/студенти можуть звернутися до представників повітових філій або місцевих організацій, до яких вони належать. Якщо не знаєте адреси філій або організацій СУР у вашому повіті, будь ласка, зв'яжіться з повітовими філіями за наступними адресами електронними електронної пошти:

- filiala.arad@uur.ro
- filiala.botosani@uur.ro
- filiala.bucuresti@uur.ro
- filiala.caras@uur.ro
- filiala.cluj@uur.ro
- filiala.galati@uur.ro
- filiala.iasi@uur.ro
- filiala.maramures@uur.ro
- filiala.satumare@uur.ro
- filiala.suceava@uur.ro
- filiala.timis@uur.ro
- filiala.tulcea@uur.ro

Завдяки цим заходам Союз українців Румунії продовжує підтримувати доступ до освіти та заохочувати розвиток української культурної ідентичності серед молоді.

НОВА ОРГАНІЗАЦІЯ СУР У СЕЛІ ВІНГА АРАДСЬКОГО ПОВІТУ

29 вересня у селі Вінга Арадського повіту було засновано нову організацію Союзу українців Румунії, що є відповіддю на потреби та побажання місцевих організацій.

Згідно з останнім переписом населення, у Вінзі було зареєстровано понад 50 етнічних українців, але неофіційно знаємо, що їхня кількість набагато більша. Це свідчить про те, що присутність нашої

спільноти потребує ще сильнішого представництва в регіоні.

Ця тема була обговорена на засіданні Ради Союзу українців Румунії, і було прийнято рішення, що настав час для цієї громади провести власні вибори місцевої керівної структури, щоб краще виражати свої потреби та прагнення.

Участь голови СУР Миколи-Мирослава Петрецького у цьому заході стала нагодою привітати нову організацію, а також підкреслити, що в Союзі українців Румунії вона завжди знайде реальну підтримку.

Арадська філія надаватиме всебічну підтримку новій організації.

Протокол про співпрацю між СУР та Сучавською і Редеуцькою Архієпархією

Четвертого жовтня в Сучаві відбулося підписання протоколу про співпрацю між Союзом українців Румунії та Сучавською та Редеуцькою Архієпархією. Документ підписали голова СУР Микола-Мирослав Петрецький та Високопреосвященний архієпископ Калінік. Протокол посилює підтримку української спільноти в Румунії, зосереджуючись на збереженні та просуванні культурної та духовної ідентичності етнічних українців.

Документ є результатом переговорів, які Микола-Мирослав Петрецький провів 15 лютого під час робочого візиту до Єпархіального центру в Сучаві, де його тепло прийняв Його Високо-

преосвященство архієпископ Калінік та отець Михайл Кобзюк, Єпархіальний радник. Під час цієї зустрічі була обговорена необхідність зміцнення співпраці між СУР та Архієпархією з метою підтримки української громади.

Підписаний 4 жовтня протокол є конкретним кроком у цьому напрямку, що забезпечує чіткі та прозорі рамки для спільних проєктів та дій, спрямованих на підтримку збереження української мови, розвитку традицій та зміцнення духовної ідентичності етнічних українців Румунії.

Українські православні парафії в Сучавському повіті, які підпорядковані Сучавській та Редеуцькій Архієпархії, відіграють життєво важливу роль у збереженні та передачі наших релігійних та культурних цінностей. Тому протокол

спрямований на підтримку та подальший розвиток цієї співпраці, гарантуючи, що всі українські православні церкви отримають необхідну їм підтримку.

Для Союзу українців Румунії підтримка всіх релігійних культів української меншини, незалежно від географічної зони чи конфесії, є пріоритетним завданням. З огляду на те, що в Сучавському повіті за останнім переписом населення зареєстровано близько 8 000 етнічних українців, такий протокол є надзвичайно важливим для збереження згуртованості та духовної спадщини української громади.

В останні роки парафії в населених пунктах, де проживають українці, отримали фінансову підтримку як від Союзу, так і з державного бюд-

жету, завдяки поправкам до відповідного закону, ініційованим депутатом від Союзу українців Румунії Миколою-Мирославом Петрецьким.

СУР єдина організація, яка надає постійну підтримку українським церквам протягом останніх двох десятиліть, а підписання протоколу про співпрацю є підтвердженням відданості СУР посиленню співпраці в духовній сфері на благо української спільноти.

«Підписаний сьогодні протокол є також важливим кроком у запобіганні будь-яким спробам розділити нашу спільноту та в підтримці українських біженців, які зараз знаходять при-

хисток в наших громадах. Це партнерство активно сприятиме популяризації наших традицій, підтримці освітніх проєктів та збереженню духовної єдності української громади. Я підтверджую своє зобов'язання підтримувати всі релігійні конфесії до яких належать українці Румунії та активно сприяти збереженню нашої духовної та культурної ідентичності для майбутніх поколінь» – зазначив Микола-Мирослав Петрецький.

На церемонії підписання протоколу були присутні голова Сучавської філії СУР Ілля Саучук, генеральний секретар СУР Ірина-Люба Горват та заступник голови СУР Іван Рекало. Разом представники Союзу українців Румунії підкреслили важливість цього партнерства не тільки для Сучавського повіту, але й для всієї української спільноти Румунії, враховуючи конфесійне розмаїття та специфічні потреби кожного регіону.

Найважливіша та найбільша заповідь Бога

Відомо, що коли один законник запитав Ісуса, яка є найбільшою заповіддю, відповідь була та, яку всі знали та яку Христос весь час повторював: «Люби Господа Бога свого всім серцем, усією душею і розумом своїм». Це перша і найголовніша заповідь, якої Бог завжди вимагав від людей. А друга подібна до першої: «Люби свого ближнього, як самого себе». Підкреслює Ісус, що на цих двох заповідях тримаються весь Закон і Пророки (Мт.22, 38-40).

Якщо аналізуємо 10 заповідей, даних Мойсееві у Старому Завіті, вони поділяються на дві частини. Перші чотири говорять про зв'язок людини з Богом, як має людина служити Богові, а друга частина показує зв'язок людини з ближнім своїм, або як треба нам поводитися з людьми, з якими живемо. А Христос концентрує всі ці 10 заповідей у двох: любити Бога і любити ближніх, знаючи

добре, що людина, яка збільшує любов, не може робити нікому зла.

Для євреїв було важко сповняти заповідь любити Бога з усього серця, тому що вони не пізнавали Бога, не бачили Його, Бог їм не з'явився, так що дуже важко любити когось, якщо його не пізнаєш. Хоч вони бачили великі чудеса Божі, яких Бог зробив для них, але якщо вони Його не бачили, не мали сили любити всією істотою невидимого Бога.

Для нас зовсім інша ситуація, тому що нам Бог показався. Ісус Христос, Син Божий, з'явився у світі, говорив, приблизився до нас, дав нам можливість, щоб ми Його розписували на іконах, а більше всього дав нам можливість, щоб ми споживали Його у Святій Причасті. На Тайній Вечері один з учнів, а саме Філіп, попросив Ісуса, щоб Він показав їм Отця. На таке прохання Христос відповідає: «Хто мене бачив, той бачив і мого Отця»

(Йн.14,9). Отож ми розуміємо, що Христос є ікона Отця Небесного і що Бог відкрився людям, люди мали можливість Його розуміти та бачити.

З читання Святих Євангелій можна бачити хто є Бог! Як відкривається людям! Як близько приблизився Христос до немочі нашої! Не скорбився ні одним чоловіком чи жінкою, які приходили і просили Його. Мав велику милість до немочі людської, прощаючи і захищаючи найбільших грішників. Не лише тоді Ісус так робив, але так діє і сьогодні, приходячи до нашої немочі, до нашої скорботи не залишаючи нас ніколи самими ні тоді, коли всі наші близькі покидають нас. Христос є завжди з нами, являючись тим, що стараються сповняти Його заповіді і чимбільше причащаються Святими Тайнами. Це є наш Бог, про якого євангеліст Йоан стверджує, що: «Так возлюбив Бог світ, що й Сина Свого єдинородного дав, щоб хто вірує в Нього не погиб, але мав вічне життя!» (Йн. 3,16).

Отець Іван ЮРЧА

Візит до Сігету Мармацієй Архієпископа Києво-Галицького, Блаженнішого Святослава

Голова СУР, депутат Микола-Мирослав Петрецький у неділю, 15 вересня, взяв участь у Службі Божій у селі Кречунів Марамурського повіту, яку очолив Отець і Глава Української Греко-Католицької Церкви, Верховний Архієпископ Києво-Галицький, Блаженніший Святослав Шевчук.

Згодом, він з радістю прийняв делегацію на чолі з Блаженнішим Святославом Шевчуком у стінах Марамороської філії Союзу українців Румунії, у рамках зустрічі з представниками української спільноти Румунії.

Під час розмови Микола-Мирослав Петрецький розповів про роботу Союзу українців Румунії, про те, як СУР відстоює права та інтереси українців Румунії, підтримує та розвиває етнічну, культурну, мовну та релігійну самобутність, забезпечує захист культурної спадщини, збереження традицій та звичаїв серед осіб, які належать до української меншини.

З цієї нагоди він наголосив на центральній ролі церкви в духовному житті українських віруючих, у збереженні та захисті традиційних українських цінностей та їх передачі з покоління в покоління. Традиції та звичаї завжди були тісно пов'язані з релігією, яка відігравала важливу роль в їх збереженні упродовж століть.

Голова СУР також розповів про тісну співпрацю, яку СУР має з усіма релігійними конфесіями, до яких належать українці в Румунії, в тому числі з Українським греко-католицьким вікаріатом Румунії, з яким нещодавно було укладено Протокол про співпрацю. Він зазначив, що цей документ є продовженням довготривалої плідної співпраці, будучи міцною основою для продов-

ження та поглиблення постійного та ефективного діалогу між двома сторонами.

На тлі агресивної війни Російської Федерації проти України Микола-Мирослав Петрецький наголосив на підтримці румунської держави та народу загалом, і Союзу українців Румунії зокрема, сусідньої держави та громадян України, як тих, які знайшли прихисток в нашій країні, так і внутрішньо переміщених осіб, внаслідок російської збройної агресії.

Верховний Архієпископ Української Греко-Католицької Церкви, людина рідкісної скромності та лагідності, подякував за теплий прийом, підкресливши, що був приємно вражений українською спільнотою в Румунії, яку вважає однією з найбільш згуртованих та добре організованих серед української діаспори.

Блаженніший Святослав Шевчук сказав, що також вражений тим, як СУР відстоює інтереси членів української спільноти в Румунії, а також особливою увагою, яку він приділяє освіті рідною мовою.

У зустрічі взяли участь представники керівництва СУР, в тому числі голови філій та організацій СУР, мери та члени місцевих рад від СУР із населених пунктів, де більшість населення становлять українці.

ПРАВОСЛАВНА ТА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВИ ВІДСВЯТКУВАЛИ РІЗДВО БОГОРОДИЦІ В СЕЛІ ГРОПЕНИ

8 вересня Православна і Католицька Церкви відзначили Різдво Пресвятої Богородиці, перше велике свято нового церковного року. Релігійна подія зібрала багато віруючих з Гропен, що стало моментом великого духовного заряду.

У православній церкві в Гропенах, святкове богослужіння очолив парафіяльний священник отець Іоан Кирстян, якому співслужили сім священників з сусідніх парафій: о. Василе Мірла з Серету, о. Даніель Петрашук з Негостини, о. Василе Пердейка з Віковул де Жос, о. Ніколає Русу з тієї ж місцевості, о. Емануїл Зініч з Рудешт і о. Думітру Нагерняк з Данили.

Служба Божа була відслужена двома мовами – румунською та українською, а церковний хор співав українською. Проповідь виголосив о. Василе Пердейка, який закликав вірних молитися з глибокою вірою до Матері Божої, бо вона чує

їхні молитви і підносить їх до Ісуса Христа.

Сприятлива погода та важливість свята зібрали велику кількість вірян з сусідніх населених пунктів. Серед присутніх були заступник мера Балківців Юліан Кідеша та член Комітету Сучавської філії СУР Крістіна Кідеша.

У греко-католицькій церкві в Гропенах мешканці села та гості з сусідніх населених пунктів – Балківців, Негостини, Серету і Радівців разом відсвяткували Різдво Пресвятої Богородиці. Разом з парафіяльним священником Віталієм Поповичем співслужили о. Йонуц Урсуляк з Качіки та о. Флорін Марущак з Бая-Маре. Літургія була відслужена повністю українською мовою, а співи виконував хор під керівництвом Іоана Раду Николаїшина. Проповідь українською мовою виголосив о. Флорін Марущак, а румунською – о. Іонуц Урсуляк.

Союз українців Румунії був присутній через своїх представників і підтримав організацію святкувань в обох церквах, надавши фінансову підтримку для належного відзначення храмового свята.

Рідні мої Балківці

Рідні мої Балківці, милі завжди, на жаль, стають чимраз менш доступними, не лише через мій вік, а й тому, що там вже не маю близьких рідних. Сестрині діти назавжди переселилися до Італії, куди забрали й її 15 років тому. Щоб з ними зустрічатися, я змушена би подолати відстань зверху 2000 км. В селі я ще могла зустрічатися з єдиним двоюрідним братом Іллею Данелюком. Та минулого року його не стало, а цього літа відійшла з життя і його дружина Міця. Тепер мене приймає родина сестри з Італії, Сільвія Гуменюк або Вікторія та Мар'яна Гавриш. Тому до Балківців я вертаюся рідко, особливо коли мушу провести рідних в останню подорож.

Щоправда, на таких подіях на цвинтарі я маю змогу навідатися ще й до рідних, які спочивають навіки: до мами, до тата, до шестимісячного братчика Санька, який народився рік переді мною, до моєї улюбленої бабки Ливонки. Тут мене часто вабить навідатися і до других гробів, щоб спом'янути добрих колег – Доцю Бербенчук та Віктора Шмигельського, чи колишніх сусідів або близьких знайомих.

При останній нагоді мене особливо зацікавив гарний надмогильний пам'ятник, який був недавно споруджений в пам'ять доброї сусідки моєї баби, тобто Домніки Гавриш. Хоч вони проживали на різних вулицях, малися близькими, бо їхні городи межувалися. Це найбільше тишило мене в дитинстві, бо мала нагоду дуже часто зустрічатися з подругою Родікою Гавриш (теперішня Фрасенюк), яка також дуже любила своїх діда й бабу, бо ж вони її ростили змалку. Я сподобала пам'ятник, зробила кілька фотографій і навіть запитала жінку, котра на той раз проходила мимо, де він був зроблений. Так я одержала чимало корисних інформацій про автора споруди, який проживає таки в нашому селі. Таким чином, я зрозуміла, чому наше кладовище виглядає тепер гарним і оновленим. Мені розпові-

ла та жінка і про тих, хто замовив пам'ятник для славної на все село сім'ї Олександра і Домніки Гавриш, коротше, для Фанця, бо так його всі й досі пам'ятають. Гроші платили обидві Фанцьові онуки, Родіка та Аура Гавриш, але практично Аура займалася його спорудженням, бо вона набагато менша від своєї двоюрідної сестри та ще й перебуває близько, бо проживає в Сереті.

Коли я милувалася гарною спорудою, на душу набігали й сумні, навіть жалібні думки про драматичне життя людей, чия пам'ять варто би вшанувати навіть зі сторони молодших балківчан, якби знали про їхню драматичну долю в п'ятдесятих роках минулого століття.

Тоді мені було приблизно десять років, але я дуже слабо пам'ятаю про ті страшні події, коли деяких односельчан було примусово відправлено до Барагану, щоб покарати за те, ким вони були. Мова йшла про заможних селян, які мали поверх чотирьох гектарів поля. Мені врізалися в пам'ять двоє слів, які в селі вимовлялися зі страхом: «бараган» та «кябур». Хоч я мало їх розуміла, зате була увірена, що мали означати щось дуже недобре. Тому я раділа, що наша сім'я була зарахована до середніх селян, а не до кябурів (куркулів), а бараган для мене був тоді загальним іменником, який мав би означати щось подібне на тюрму.

Про той день, коли на Фанцьовім подвір'ї з'явилася чорна машина з секуристами, я чула від баби Ливонки вже пізніше, бо ніхто не смів тоді виходити на вулицю. До бабиних вух доносилися через город деякі уривки погрозових криків та жалібний зойк жінки, яку били, аби видала, де схований її чоловік. Але детально я дізналася аж тепер, від самої Родіки, котра була свідком. Вона була тоді ученицею четвертого класу, тож запам'ятала все дуже добре. Мама Родіки подумала вислати її до баби під приводом, що відносить порожні молочні гладунці. Насправді, дівчину не то, що не сперли, а навіть спробували угостити конфетами, але та не взяла, бо була перелякана. Припало їй на думку навіть таке, що в тих цукерках могло міститися якесь тріло. Їй вдалося наблизитися до баби Домніки, яка стояла

Валерія ШОВКАЛЮК

Фото авторки

(Продовження на 15 стор.)

ВІКТОР КІДЕША 1941-2024

Ми, дев'ятнадцятеро дівчат і хлопців, були першим випуском одинадцятирічки Серетського українського ліцею. Дотоді, до 1959 року, ліцей був десятирічним. Ми були на порозі зрілості, готові ступити у велике життя. І розійшлися світом – кожен своєю стежкою-дорогою. Одні вибрали вищу освіту, інші професійні училища.

Я, Віктор Кідеша та Іван Серединчук, відомий пізніше під літературним псевдонімом Іван Непогода, яким підписував свої «Краплі в морі», вирішили скласти іспити до українського відділення філологічного факультету Бухарестського університету. Від тоді минуло 65 років, і за моїми відомостями, чи не більше половини випускників Серетського українського ліцею 1959 року вже відійшли у засвіти, а тим, котрі ще під сонцем, вже за вісімдесят...

Першим відійшов у потойбіч Михайло Балецький, здібний математик, випускник технічного училища, з яким я часто зустрічався у Сучаві, у моїх газетарських відрядженнях на Буковину. Потім пішов з життя негостинець Василь Клим,

наш класний поет, якому пізніше судилося стати видатним прозаїком нашої літератури.

Роки минали і невблаганна смерть косила життя моїх серетських однокласників. За останні десятиріччя не стало офіцера-льотчика Євгена Динилюка, Олті Іванчук, Іллі Єремчука, Анни Попович, Леонтіни Абрамюк, Юрка Поповича, Ѓици Кожокаря. Нічого не знаю про долю Лівія Гапенчука.

Аж ось, надійшла сумна звістка про кончину Віктора Кідеша, старшого брата викладача і письменника Івана Кідешука. Він був моїм класним колегом у Серетському українському ліцеї, потім ми разом п'ять років навчалися на українській філології в Бухаресті, дружили.

Віктор (його кликали Віцьо) був чорнявим ставним юнаком середнього зросту спортсменської будови тіла, товариський, мав розвинене почуття гумору, мабуть, тому у студентські роки ми разом написали гумореску і надрукували її в українському двотижневику «Новий Вік». Учився Віктор сумлінно, за п'ять років не відклав жодного іспиту «на осінь». Його батьки, негостинські газди, не мали великих статків, тому у літні вакації Віктор їздив на заробітки аж до Бухареста, щоби придбати собі пристойний одяг.

Після студій Віктор Кідеша пішов учителювати на Буковину, спершу у село Петрівці, де за

десять кілометрів від міста Сучави. Тоді ми зустрічалися досить часто, коли я їхав у газетарські відрядження до Сучавщини і, здається тоді, знаючи його нахил до гумору, спонукав я Віктора взятися за перо. Таким чином, він написав кілька гумористичних оповідань, підписавши їх псевдонімом Василь Крикун. Згодом я ці твори надрукував в одному з чисел альманаху «Обрії».

Потім Віктор Кідеша одружився і оселився у рідному селі дружини Валя Молдовей, біля міста Гура Гуморулуй, де викладав румунську мову, став навіть директором школи, побудував хату, газдував. Відтоді ми зустрічалися дуже й дуже рідко, бо мої газетарські дороги не перетиналися з цим селом.

Отож, живучи і працюючи у румунському середовищі, не маючи достатнього творчого досвіду і контактів з українською літературою, її творцями, Віктор Кідеша вже не брався за перо, хоча у телефонних розмовах я намагався заохотити його, але марно...

Востаннє ми бачилися у Негостині, його рідному селі, понад десять років тому, коли померла старша сестра Віктора.

В останні роки Віктора Кідешу здолала недуга і у 83 роки він відійшов у засвіти.

Легкого тобі спочинку, друже!

Михайло МИХАЙЛЮК

17 та 18 вересня Комітет Бухарестської філії Союзу українців Румунії та Український національний театр ім. Івана Франка організували 6-й Фестиваль українського театру.

Фестиваль відкрився 17 вересня у приміщенні Бухарестської філії Союзу українців Румунії, де учасники мали можливість взяти участь у низці культурних заходів. День розпочався з круглого столу, присвяченого впливу українських п'єс на румунську аудиторію, після чого відбулася презентація вистави «Князь Корятович» за п'єсою Олександра Гавроша, перекладеної на

БУХАРЕСТСЬКА ФІЛІЯ СУР ОРГАНІЗУВАЛА 6-Й ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

румунську мову заступником голови СУР Михайлом Гафією Трайстою.

Також було презентовано книгу «50 українських оповідань» у перекладі Корнелія Ірода, що є ще одним важливим внеском Союзу українців Румунії у популяризацію української літератури. Захід завершився гарним концертом українських пісень у виконанні ансамблю «Едельвейс», молодіжного ансамблю «Ластівка» та скрипальки Наталки Колотило, які подарували глядачам хвилини глибоких музичних емоцій.

Наступного дня, 18 вересня, фестиваль перемістився до театру «Інфініт», де відбувся колоквіум, присвячений пам'яті покійного режисера та актора Йоана Ніку Попа,

який зробив значний внесок у заснування українського театру ім. Івана Франка. Після колоквіуму учасники мали можливість переглянути виставу «Спека? Велика?», постановку, яка принесла на сцену тонкий гумор і витонченість українського театру.

Фестиваль, який відвідало понад 100 осіб, зумів створити унікальне місце зустрічі для тих, хто прагне зберегти українську театральну традицію, гармонійно поєднуючи культурні цінності з сучасними мистецькими формами вираження.

Рідні мої Балківці

(Продовження із 14 стор.)

на ганку і плакала, бо її так сильно побили, що й зуби вибили. Вона тримала ті зуби у закривавленій хустині, бо знала, що вони були вбрані золотом. Побачивши внучку, вона встигла потайком всунути їй оту хустину зі своїми вибитими зубами, але не посміла промовити жодного слова.

Плачучи, потім вона попросила секурістів, щоб дозволили передати внучці свої нові чоботи та маленький витканий нею килим. Ті дозволили, але дівчина ще не встигла вийти з подвір'я, як почула знову їхні люті крики та страшні погрози: «*Spune o dată unde e ascuns! Că tu trebuie să știi! Până când să așteptăm?! Ori dorești o nouă bătaie?...*» (Каже вже раз, де він ховається, ти повинна знати, скільки ще нам чекати? Може, що хочеш бійки?)

Дід Фанцьо так і не зміг таке втерпіти і сам вийшов з города, де ховався у високих кукурудзах.

Від Родіки я мала нагоду одержати ще й інші деталі, як те, що вона мала велике щастя від Бога, бо переночувала не дома, а у мами, а то могли були забрати ще й її у заслання. Багато розповіла і про довгу подорож батьків, разом з іншими депортованими селянами, товарним поїздом з Дорнешт до Барагану, бо вона тривала аж два тижні.

Лиш Господь Бог знає, чим ті люди кормилися і чи хоч водички їм доставляли. Там їх скинули під голим небом, де, скільки сягало око, було видно одне поле, без будинків, без дерев. Нещасні люди змушені були якось вижити і почали будувати землянки з соломи та папороті. Так їм довелося перебути аж 7 років. Дід Фанцьо згодом найнявся пастухом у багатого татарина і зміг заробляти грошей, а баба Домніка найнялася кухаркою у того ж татарина і також заробляла. Обоє посилали внучці грошей і пакунки з цукром, коли та вже вчилася у ліцеї. У листах не переставали підбадьорювати її, щоб трималася науки.

Хто був добрим господарем на волі, той старався бути ним і в неволі. Коли пас вівці, дід Фанцьо бачив, як вони губили по полях свою вовну, коли лінилися. Хоч не розумів, чому там не було звичаю стригти вівці, не міг терпіти, щоб вовна так даром пропадала. Тому збирав ті загублені жмутки вовни, ніс до свого тодішнього дому, де їх добренько мив і сушив. А коли настав дозвіл повернутися до Балківців, він привіз і ту вовну, з якої дома баба

зробила ковдру та й подарувала своїй внучці. (Родіка з гордістю зберігає ту ковдру, показувала й мені.)

Коли перейшла на четвертий шкільний рік, їй вдалося відвідати в Барагані своїх діда й бабу. Розуміється, що знайшла там їхню біду: ліжко з дощок, солома і одне простирадло. Але духом вони були здорові, гордилися її добрими оцінками в школі. Та з Балківців прибув анонімний лист, в якому застерігали пана директора Серетської педагогічної школи, що одна з учениць має ворожу поведінку: «Яка могла би вийти вчителька з людини, котра дозволила собі відвідувати кябурів?!» Так що директор Яричевський був примушений взяти якісь міри. Він не викинув Родіку з школи, а лише з інтернату. Так вона опинилася біля своєї бабки, бо та вже повернулася з депортації, але була змушена мешкати у брата в Сереті, бо дома господарство знайшли майже цілковито зруйнованим. За рік ледве відремонтували дві з чотирьох кімнат, бо решта була сильно понищена за час їхньої відсутності. В хаті палили вогонь таки на підлозі, скрізь було закурено. Але ці люди тішились своїм поверненням і говорили, що їм стане легше у своїй хаті вмирати.

Для Родіки таке сусідство з бабою стало сумною втіхою. Їй не було дозволено навідуватися до неї, а та не мала права допомагати внучці. Тому лише ніччю бабі вдавалося підкинути якусь їжу або грошей, котрі ставали в пригоді онуці.

Коли сім'я Гавриш повернулася до Балківців, їй повідомили, що має право повернути собі дещо зі втраченого майна, якщо буде змога впізнати. Та де то могло так бути?! Коня й корову впізнали аж у у Радівцях, але ніхто не був згідний їх повертати. Впізнали свої килими і в примарії, і в школі, але просити їх назад було ніяково та ще й страшно. Та втім ці речі вже дули поношені та знівечені.

Я подумала написати про сім'ю Олександра і Домніки Гавриш не лише тому, що знала їх з дитинства і що вони були близькими з моєю бабою Ливонкою, а й тому, що для мене така історія стала духовною спадщиною. Матеріальних пам'яток збереглося мало: маленький килим, тканий бабиними руками, кілька витканих рушників та вишита нею сорочка дрібненькими кольоровими цяточками. Маю і маленьку пам'ятку від Родичиної баби: гарну пошивку для подушечок, яку вишила її баба, коли вже сповнила 87 років. І в цьому похилому віці вона ще могла сама вселяти нитку в голку. А якими живими виглядають вишити батьки маленьких бузків, які летять до них на зустріч. Та з якою чистою і світлою душею залишилася її бабуса Домніка після довгих семи років, перебутих на такій негостинній Бараганській рівнині!... То ж був своєрідний румунський Сибір.

«Свято кривого дуба» було утретє проведене Караорманською організацією СУР

«Свято кривого дуба», яке проводиться вже третій рік поспіль, зібрало 21 вересня у Караорманській місцевій організації Тульчанської філії Союзу українців Румунії людей і традиції в день, який голосами дітей оживив легенди і коріння української культури в Добруджі.

У цьому місці, де старий дуб досі мовчки піднімається над землею, яка стала свідком його особливої історії, художні колективи з Леті, Крішану, Кілія Веке та Караормана зібралися разом, щоб ознаменувати момент, який, безсумнівно, залишиться в душі кожного з учасників.

Групи дітей, які сьогодні продовжують українські традиції, вирушили в подорож до знаменитого дуба в самому серці Караорманського лісу. Згідно з легендою, цей дуп пустив коріння на місці, де козацький воїн переміг у битві турка. Там, під кроною старого дуба, діти послухали легенду і зрозуміли, що найстрашніші битви породжують найпрекрасніші долі.

Святкування продовжилося в приміщенні організації, де ансамблі «Біла рожа» з Леті, «Рибалка» з Крішана, «Біла маківка» з Кілія Веке та «Веселка» з Караормана подарували присутнім свято музики і танцю, а також незабутні емоції. Це було свідченням глибокого зв'язку з корінням і культурою українців цих місць.

Присутні, перший заступник голови СУР Богдан Мойсей, голова організації с. Кілія Веке Флорія Лісавенку, голова місцевої організації Летя Іван Максим, голова місцевої організації с. Караорман Віоріка Кіселев, члени Союзу українців Румунії, симпатизанти, спостерігали за тим, як очима молоді традиція оживає, міцніє, стає більш живою, ніж будь-коли раніше.

Союзу українців Румунії в черговий раз вдалося створити міст між поколіннями, давши можливість дітям та молоді брати участь у заходах, покликаних зберегти українську культурну спадщину.

Пісні, танці і традиції у Великому Бичкові

У заході під гаслом «Український фольклор (пісні, танці та традиції)» взяли участь українські вокальні колективи з Марамуреша та мистецький колектив «Сонячна струна» з України, які виступили з яскравою та енергійною програмою. Глядачі мали можливість відкрити для себе багатство і різноманітність українського фольклору, від традиційних пісень до танців, що відображають ідентичність і культурну спадщину цієї спільноти.

«Я був радий приєднатися до організаторів та учасників цього заходу, метою якого є зміцнення та урізноманітнення культурних, мовних та соціальних зв'язків між українською спільнотою в Румунії та населеними пунктами в Україні через традиційні музику, танці та костюми. Радість була ще більшою, коли я побачив так багато молодих людей, значна ча-

стина яких взяли участь у літніх майстер-класах, організованих СУР для місцевих українських дітей», – відзначив голова СУР Микола-Мирослав Петрецький.

E-mail: ukrainskyi.visnyk@uur.ro

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОУ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОУ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724 Друкарня

S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România

ISSN 1223-1614